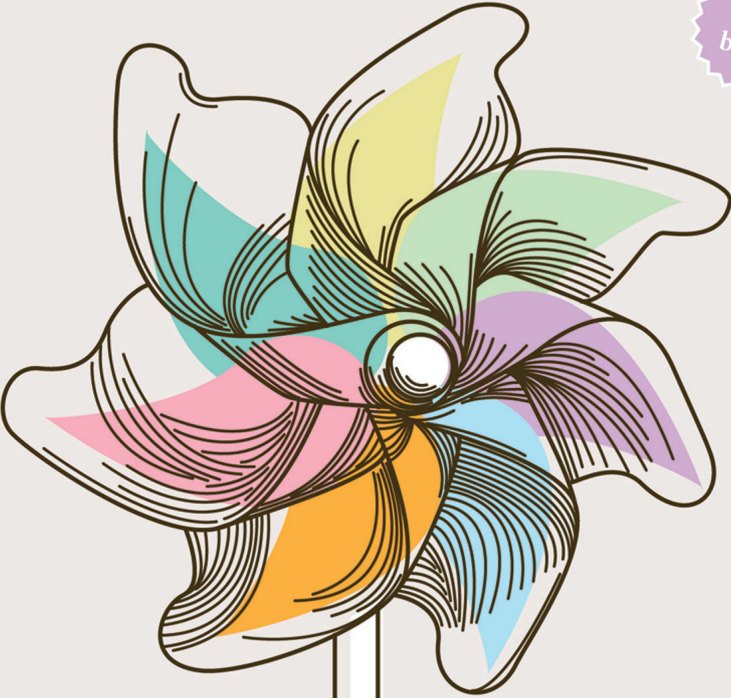

LiBeRtE
yayınları

Ashford, Nigel. (2016), *Özgür Toplumun İlkeleri Hakkında Bir Çalışma Kılavuzu*. 5. Baskı. Çeviren: Can Madenci. Yayına Hazırlayan: Atilla Yayla, Liberte Yayınları: Ankara

5.
baskı

Özgür Toplumun İlkeleri
Nigel Ashford

LiBeRTE

Ashford, Nigel

Özgür Toplumun İlkeleri Hakkında Bir Çalışma Kılavuzu
Study Guide on the Principles for a Free Society

Çeviren: Can Madenci

Yayına Hazırlayan: Atilla Yayla

ISBN 13: 978-975-6201-42-8

Liberte Yayınları® / 152

5. Baskı: Eylül 2016; 4. Baskı: Mart 2015; 3. Baskı: Aralık 2012;
2. Baskı: Nisan 2011; 1. Baskı: Şubat 2009

© 2009, Liberte Yayınları

© 2003, Nigel Ashford ve The Jarl Hjalmarson Foundation

Sayfa Düzeni: Liberte Yayınları

Kapak Tasarımı: Muhsin Doğan

Baskı: Tarcan Matbaası

Adres: Zübeyde Hanım Mah. Samyeli Sok. No: 15, İskitler, Ankara

Telefon: (312) 384 34 35-36 | Faks: (312) 384 34 37 | Sertifika No: 25744

LiBeRTE
yayınevi

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | **Faks:** (312) 230 80 03

Web: www.liberte.com.tr | **E-mail:** info@liberte.com.tr

Sertifika No: 16438

Liberte Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Nigel Ashford, Siyaset bilimi profesörü olan İngiliz akademisyen Nigel Ashford, İngiltere'deki Staffordshire Üniversitesi'ndeki görevinin ardından 2002 yılından itibaren Washington DC'de yerleşik bulunan Institute for Humane Studies kuruluşu için çalışmaya başlamıştır. Ashford, International Anthony Fisher Trust Ödülü'ne sahiptir. Ashford'un katkıda bulunduğu ve müellifi olduğu diğer eserler şunlardır: *US Politics Today* (1999), *Public Policy and the Impact of the New Right* (1994), *A Dictionary of Conservative and Libertarian Thought* (1991).

İÇİNDEKİLER

1 SİVİL TOPLUM 13

Sivil Toplum Nedir? | Birliktelik Kuran Bağlar | Sivil Topluma Karşı Devlet | Ticaretin Çarkları Sivil Toplumun İşlemesini Sağlar | Altruizm ve Kişisel Çıkar | Yıkıcı Bir Kurum Olarak Aile | Birey ve Devlet Arasındaki Tampon Bölge | Sivil Toplumun Düşmanları | Karmaşık Bir Karşılıklı Yükümlülükler Ağı | Sivil Toplumu Yeniden İnşa Etmek

2 DEMOKRASİ 23

Demokrasi Nedir? | Halkı Kimler Oluşturur? | Halkın Yönetilmesi | Halkın Yönetimi | Halk için Yönetim | Demokrasi Özgürlüğü Korur | Demokrasi İnsanların Çıkarlarını Destekler | Gerçekçi Politik Katılım | Hırs Yerine Mantık | İstikrar ve Meşruiyet | Liberal Demokrasinin Ayırt Edici Nitelikleri | Temsilî ve Sorumlu Devlet

3 EŞİTLİK 37

Eşitlik Nedir? | Ahlakî Eşitlik | Kanun Önünde Eşitlik | Politik Eşitlik | Fırsat Eşitliği | Pozitif Ayrımcılık | Gelir Eşitliği | Eşitliği Desteklemek, Eşitlikçiliğe Karşı Çıkmak

4 SERBEST TEŞEBBÜS 49

Serbest Teşebbüs Nedir? | Serbest Teşebbüs Çalışanların Ücretlerini Yükseltir | Serbest Teşebbüs Tüketicilerin İsteklerini Karşılar | Serbest Teşebbüs Yaşama Masraflarını Azaltır ve Yeni Ürünler Yaratır | Serbest Teşebbüs Verimliliği Destekler | Serbest Teşebbüs İnsanları Fakirlikten Kurtarır | Serbest Teşebbüs İş İmkânları Yaratır | Serbest Teşebbüs Çevreyi Korur | Serbest Teşebbüs Olmadan Demokrasi de Olamaz

5 ÖZGÜRLÜK 59

Özgürlük Nedir? | Kendi Hayatını Yaşama Hakkı | Kendi Çıkarlarının Neler Olduğuna En İyi Birey Karar Verir | Özgürlük Herkesin Çıkarlarını Destekler | Özgürlük Bilgi Artışına Yol Açar | Pozitif 'Özgürlük' Özgürlük Anlamına Gelmez | Zarar İlkesi | Özgürlük için Yapılması Gerekenler

6 İNSAN HAKLARI 69

İnsan Hakları Nedir? | Doğal Haklar | Doğal Haklardan İnsan Haklarına | İnsan Haklarına Yönelik Marksist Düşmanlık | Hayat Hakkı | Özgürlük Hakkı | Mülkiyet Hakkı | Hakları Korumak | Toplumsal ve Ekonomik Haklar İnsan Hakları Demek Değildir | Topluluk Hakları İnsan Hakları Demek Değildir | Gerçek İnsan Hakları için Yapılması Gerekenler

7 ADÂLET 83

Adâlet Nedir? | Filozofların Adâlet Hakkındaki Düşünceleri | Uyulan Kurallar Olarak Adâlet | Hukukî Aktivizm | Hak Kazandırıcı Adâlet Teorisi | Sosyal Adâlet Nedir? | Bir Serap Olarak Sosyal Adâlet | Totaliter Bir İlke Olarak Sosyal Adâlet | Çatışan İlkeler | Eşitlik Anlamında Sosyal Adâlet | İhtiyaçlar Anlamında Sosyal Adâlet | Fazilet Anlamında Sosyal Adâlet | Haklar Anlamında Sosyal Adâlet | Adâleti Savunmak | Okuma | Düşünmek için Sorular

8 BARIŞ 99

Barış Nedir? | Serbest Ticaret Bütünleşmiş Tek Bir Dünya Yaratır | Fikirlerin Serbestçe Hareketi | Güçlü Olmak Yoluyla Barış | Savaş Yolu | Dünya Devleti Düşüncesinin Yanlışlığı | Barış için Yapılması Gerekenler | Barışa Yönelik Sebepler

9 ÖZEL MÜLKİYET 109

Özel Mülkiyet Nedir? | Mülkiyet Hakları Olmadan İnsan Hakları da Olamaz | Konuşma Özgürlüğü Özel Mülkiyetin Olmasını Gerektirir | Bireyler için Özgürlük Alanı | Mülkiyetin Olmadığı Yerde Adâlet de Yoktur | Özel Mülkiyet İnsanları Toplum İçerisinde Menfaat Sahibi Yapar | Özel Mülkiyet Ekonomik Gelişmenin Yanı Sıra Ahlâk için de Gereklidir | Özel Mülkiyet Mülk Sahibi Olanların Yanında Bunlara Sahip Olmayanlara da Fayda Sağlar | Devletin Rolü Özel Mülkiyeti Korumaktır

10 HUKUKUN HÂKİMİYETİ..... 119

Hukukun Hâkimiyeti Nedir? | Kişi Devleti Değil, Hukuk Devleti | Kanun Önünde Eşitlik | Genel ve Soyut Kanunlar | Doğal Adâletin Kuralları | Bağımsız Yargı | Anayasacılık ve Sınırlı Devlet

11 KENDİLİĞİNDEN DOĞAN DÜZEN..... 129

Kendiliğinden Doğan Düzen Nedir? | Emirlerin Olmadığı Bir Düzen | Ahlâkın Evrimi | Kuralların Aktarımı | Özgürlüğe Neden İhtiyaç Duyarız? | Gücün Dağılımı | Sanki Görünmez Bir El Vasıtasıyla... | Özgürlük Âhengi Destekler | Özgürlük Düzen Yaratır

12 HOŞGÖRÜ..... 139

Hoşgörü Nedir? | Filozofların Hoşgörü Hakkındaki Görüşleri | Yazma Özgürlüğü | Dinî Hoşgörü | Hayat Deneyleri | Hoşgörü Lehine Görüşler | İfade Özgürlüğü | Hoşgörünün Sınırları | Aşırı Tutuculuk Tehlikesi | Politik Doğruculuk | Medeniyet Unsuru Olarak Hoşgörü

TÜRKÇE BASKIYA ÖNSÖZ

HER TOPLUM PROBLEMLERLE VE MEYDAN OKUMALAR-la karşılaşır. Bunlara nasıl karşılık vermek gerekir? Tarihin, tecrübenin ve teorinin gösterdiği gibi barış içindeki, özgür ve müreffeh toplumların ortaya çıkmasına katkıda bulunan ilkelerle... Bu kitap eylemlerimize kılavuz olmak üzere on iki ilke sunmaktadır.

Bu kitabın amaçları nelerdir? İlki ve en önemlisi, okuyucuyakendi ilke ve değerlerini belirlemede yardımcı olmaktır. Bu ilke ve değerlerin bir kısmı yazarınkiyle aynı olabilir, bir kısmı da olmayabilir. İkinci olarak siz, okuyucu olarak, toplumunuzda karar verici bir konumda olabilirsiniz: Başbakan, maliye bakanı, mahallî idareci, belediye başkanı, işadamı veya sivil toplum aktivisti. Her gün pek çok karar vermesi gereken bir kişi olarak doğru tercihi yapmada ilkelere ihtiyaç duyarsınız. Üçüncü olarak, kitap sorularla ve ileri okuma önerileriyle tartışmayı ve düşünmeyi teşvik etmek üzere tasarlanmıştır.

Yazar bunların milliyeti, coğrafyası, nüfus yapısı, dini, etnisitesi veya siyasî sistemi ne olursa olsun her topluma uyarlanabilir evrensel ilkeler olduğuna inanır. Bununla beraber

her toplum farklıdır. Bu ilkeler, tabiatı icabı genel ve soyuttur. Toplumunuzdaki tüm sorunların çözümünün cevap anahtarı değildir.

Okuyucu yazarın sadece ziyaretçisi olduğu Türkiye'yi tanımaktadır. Okuyucunun karar vermesi gerekir: Bu ilkelerin hangileri kendi toplumuna uymaktadır? Bu ilkeler bugün toplumda yaşanan özel durumlara nasıl uygulanmalıdır? Eğer bu kitap sizi özgür bir toplumun ilkelerini düşünüp tartışmaya teşvik ederse ve daha iyi bir Türkiye'nin oluşmasına çok küçük bir ölçüde dahi katkıda bulunursa ben memnun olacağım ve okuyucu da vaktini iyi değerlendirmiş olacak.

Türkiye'nin daha özgür, müreffeh ve barış içinde bir ülke olması temennisiyle.

NIGEL ASHFORD

Institute for Humane Studies

George Mason Üniversitesi,

Arlington VA, ABD

<http://www.theihs.org/PeopleDetails.aspx?id=702>

SİVİL TOPLUM

“İnsan toplumlarını yöneten kanunların arasında bütün diğerlerinden daha kesin ve açık görünen bir kanun vardır. Eğer insanlar medenî hâlde kalacaklarsa ya da bu duruma ulaşacaklarsa, birlikte yaşama sanatı da koşullardaki eşitliğin artışı ile aynı oranda büyümeli ve gelişmelidir.”

Alexis de Tocqueville

Sivil Toplum Nedir?

AİLE, KİLİSE, SPOR VE MÜZİK KULÜPLERİ, YARDIM dernekleri gibi birey ve devlet arasında yer alan ve gönüllü olarak kurulan bütün örgütler sivil toplumu oluşturur. Sivil toplum düşüncesi medeniyetin bir ürünüdür. Tocqueville’in birlikte yaşama sanatı olarak adlandırdığı şey, hedeflerine ulaşmak amacıyla tanımadıkları kişiler ile işbirliği yapan insanların modern uygulamalarının bir sonucudur. Bu ihtiyaç, herkesin birbirini tanıdığı ve türün hayatta kalmasının topluluğun ortak bir amacı paylaşmasına bağlı olduğu atalarımızın avcı-toplayıcı toplumlarında hiçbir biçimde bu-

lanmuyordu. İşbölümünün ve insanların kendi mülklerini belirli amaçları için kullanabildikleri kanuna dayalı toplumların ortaya çıkışı ile, birlikte yaşama sanatı insanların arasında barışın ve refahın temeli hâline gelmiştir. Bu nedenle sivil toplum anlayışı özgürlük düşüncesinden ayrı tutulamaz. Tek başına yaşayan bireyin özgür bir kişi olabileceğini ve özgürlüğün kısıtlamaların olmamasından ibaret olduğunu düşünmek yaygın yapılan bir hatadır. Sivil toplum teorisi, özgürlüğün olduğu durumda insanlara âdil kısıtlamaların uygulandığını ve birbirleriyle ortaklaşa hareket etmekle her kişinin kendi içinde bulunduğu koşulları geliştirdiğini bize hatırlatmaktadır.

Fransız düşünür Benjamin Constant söz konusu düşüncenin, ancak, bireylerin akraları üzerinde fark edilmeyen bir etki yarattığı modern dünyada anlamlı olduğunu söylerken sivil toplumun anlamını açıklamaktaydı. Constant kadim ve modern dönemlerdeki iki farklı özgürlük tipini ana hatlarıyla açıkladığı bir konuşmasında, modern dünyanın bir buluşu olarak insanın en önemli özgürlüğünün, yönetime katılma özgürlüğünden ziyade, bir kişinin bir diğeri ile birliktelik kurması olduğunu ileri sürüyordu. Bu sivil birliktelik düşüncesi ve onun ortaya çıkardığı kurumlar, kendi dönemlerindeki İngiliz ve Amerikan toplumlarının işleyişini gözlemleyen İrlandalı Edmund Burke ve Fransız Alexis de Tocqueville tarafından sistemli bir şekilde tartışılmıştı. Tocqueville'in kavramayı başardığı önemli şey, toplumdaki ilerlemenin insan işbirliğinin bir yan ürünü olduğuydu. Toplum özgür olmadıkça ve Aydınlanma düşünürlerinin “insanlara değil, kanunlara dayanan bir devlet” olarak adlandırdığı devlet tarafından yönetilmedikçe bunun gerçekleşmesi mümkün değildi.

Tocqueville 1830'larda Amerika'da yaptığı seyahatler esnasında Amerikalıların birlikte yaşama sanatını geliştirmekte kullandığı sayısız yolu tarif ederken, Burke de – bu birlikteliğin ürünü olan – aracı kurumların insan ilişkilerinde oynadığı rolü açıklıyordu. Kendisi bunlara küçük birlikler adını vermişti. Aile, kilise ve topluluklardan oluşan bu aracı kurumlar toplumun bir bütün olarak işleyişine yardımcı oluyorlardı. Burke'ün yazdığı gibi: “Alt bölümlere bağlı olmak, toplumda ait olduğumuz bu küçük birlikleri sevmek, halk arasındaki muhabbetin ilk kuralıdır (âdeta tohumudur). Ülkemizi ve insanlığı sevmek için geçtiğimiz aşamaların ilk halkasıdır.” Burke'e göre bu kurumlar insanın kişiliğini şekillendirmede anahtar bir rol oynuyor ve bir yere ait olmak için duyulan derin ihtiyacı karşılayarak bizi birbirimize bağlayan bağları kuvvetlendiren geniş bir birliktelikler şebekesinin ortaya çıkmasını sağlıyordu.

Birliktelik Kuran Bağlar

Muhafazakâr filozof Oakeshott'un sonraları sivil kurumlar olarak adlandırdığı bu küçük birliklerde toplumun yapı taşları olan insan topluluklarını oluşturan ve şekillendiren içgüdüleri ve ruhu buluyoruz. Bu sivil kurumlar, toplumsal işbirliğinin önünü açarak, yakınımızdaki kişilerin varlığından faydalanmamızı ve böylece onları el üstünde tutmamızı sağlar. Aileye ve arkadaşlara, yerel topluluklara ve ulusa karşı duyduğumuz sadakat, başkaları ile birliktelik kurma ihtiyacımız tarafından beslenir. Bu nedenle, sivil kurumlar toplumu bir arada tutan toplumsal tutkalın bir parçasıdır. Özgür toplumu eleştiren kişilerin bahsettiği atomize olmuş bireyler bir yana, sivil kurumlar miras aldığımız şeylerle olan bağlarımızı ve diğer kişi-